



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 53g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova
(amnistierea persoanelor condamnate la închisoare și care nu execută în mod efectiv pedeapsa)

CHIȘINĂU

4 iunie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba Șova, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 28 februarie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 4 iunie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 1 alineatele (1), (2) și (4) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, ridicată de dna avocat Iuliana Pascal, în interesele dlui Gheorghe Bargan, în dosarul nr. 21ji-27/2023, pendinte la Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Aliona Postu de la Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Căușeni, sediul Ștefan Vodă, se află cererea dnei avocat Iuliana Pascal, prin care a solicitat eliberarea dlui Gheorghe Bargan de executarea pedepsei pe baza Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

4. În procesul de examinare a cererii, dna avocat Iuliana Pascal a ridicat, în interesele dlui Bargan, excepția de neconstituționalitate a articolului 1 alineatele (1), (2) și (4) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, din perspectiva omisiunii de a reglementa modalitatea de aplicare a prevederilor legii menționate în cazul persoanelor condamnate la închisoare, dar care nu execută pedeapsa în mod efectiv în penitenciar.

5. Printr-o încheiere din 22 februarie 2024, Judecătoria Căușeni a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16
Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20
Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 26
Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...].”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) Prezenta lege se aplică condiționat și exclusiv persoanelor bănuite, învinuite și inculcate, precum și persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei, al perioadei de probațiune sau al termenului de probă și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art.2–5, 7, 8.

(2) Aplicarea amnistiei față de persoanele condamnate se decide de comisiile speciale privind aplicarea amnistiei în privința persoanelor condamnate (în continuare – comisii speciale), instituite, în acest sens, în cadrul fiecărei instituții care pune în executare pedeapsa, din reprezentanți ai Administrației Naționale a Penitenciarelor și ai Inspectoratului Național de Probațiune. Comisiile speciale se instituie prin ordinul ministrului justiției și activează în baza unui regulament-cadru aprobat prin ordinul ministrului justiției.

[...]

(4) Aplicarea amnistiei față de persoanele bănuite, învinuite se decide de procuror, la faza de urmărire penală, iar față de persoanele inculcate – de instanța de judecată, la faza de judecare a cauzei.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

8. Autoarea sesizării menționează că legislatorul a omis să reglementeze în textul normelor contestate modalitatea de aplicare a amnistiei în cazul persoanelor condamnate la pedeapsa închisorii și care nu execută în mod efectiv pedeapsa în penitenciar. Acest fapt instituie un tratament diferențiat în comparație cu persoanele care execută pedeapsa închisorii în mod efectiv în penitenciar.

9. Totodată, din cauza acestei omisiuni, instanțele de judecată resping cererile de aplicare a amnistiei depuse de persoanele condamnate la pedeapsa închisorii care nu se află pe teritoriul Republicii Moldova sau nu execută pedeapsa în penitenciar.

10. De asemenea, autoarea afirmă că prevederile contestate nu le acordă avocaților suficiente mijloace legale pentru a acționa în interesele clienților lor.

11. În opinia autoarei sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 16, 20 și 26 alineatele (1) și (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea observă că obiectul sesizării îl reprezintă articolul 1 alineatele (1), (2) și (4) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează o cerere privind liberarea unei persoane de executarea pedepsei pe baza Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021. Astfel, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Curtea observă că prevederile articolului 1 alin. (1) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 au constituit obiect de examinare la Curtea Constituțională, însă prin prisma altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 146 din 31 octombrie 2023). De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În

asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 21).

18. În privința articolului 1 alineatele (2) și (4) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021, Curtea observă că aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

19. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta se afectează un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 125 din 5 octombrie 2023, § 18).

20. Autoarea excepției a susținut că omisiunea contestată, contravine articolelor 16 (*egalitatea*), 20 (*accesul liber la justiție*) și 26 alineatele (1) și (2) (*dreptul la apărare*) din Constituție.

21. Curtea reiterează că articolul 16 din Constituție devine incident numai atunci când se demonstrează existența unui tratament diferențiat la exercițiul unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 153 din 19 octombrie 2021, §23; DCC nr. 73 din 6 iulie 2023, § 20).

22. Articolul 20 din Constituție este corespondentul articolului 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care reglementează dreptul la un proces echitabil. Curtea Europeană a reținut că procedurile care vizează doar condițiile de aplicare a unei legi de amnistie în privința unei persoane a cărei condamnare a devenit definitivă nu se referă la „fondul unei acuzații penale”, ci mai curând la o chestiune legată de executarea pedepselor. Curtea Europeană a susținut în mod constant că articolul 6 din Convenție nu este aplicabil unor asemenea proceduri. Mai mult, Curtea Europeană a precizat că disputele cu privire la existența sau la câmpul de aplicare al legislației privind amnistia cad în afara aspectului penal al articolului 6 din Convenție (a se vedea *Montcornet de Caumont v. Franța* (dec.), 13 mai 2003).

23. Totodată, Curtea a examinat în Decizia nr. 46 din 18 mai 2020 problema pretinsului tratament diferențiat din perspectiva drepturilor de acces liber la justiție în procesul de aplicare a prevederilor legale ce reglementează amnistierea în privința persoanelor condamnate la pedeapsa cu închisoare, dar care nu-și execută în mod efectiv pedeapsa în penitenciar în comparație cu persoanele care execută în mod efectiv pedeapsa închisorii.

24. În acel caz, Curtea a notat că situațiile invocate nu sunt similare sau comparabile, pentru că există un element esențial care ține de executarea pedepsei și care deosebește aceste două categorii de subiecte. Persoanele se află în situații distincte și, prin urmare, nu pot pretinde aplicarea unui tratament identic. Mai mult, Curtea a menționat că Constituția nu prevede dreptul persoanei la amnistiere, ci stabilește competența Parlamentului de a acorda, prin lege organică, amnistia, ca măsură excepțională determinată de rațiuni de politică penală, avându-se în vedere interesele generale ale societății. De asemenea, Curtea a reținut că instituirea unor condiții și criterii de acordare a amnistiei nu poate fi catalogată ca fiind o îngădire a accesului liber la justiție garantat de articolul 20 din Constituție (a se vedea §§ 28, 33, 34 din Decizia menționată *supra*).

25. Având în vedere că autoarea excepției abordează o problemă similară, Curtea stabilește că considerentele din DCC nr. 46 din 18 mai 2020 sunt

aplicabile, *mutatis mutandis*, în prezenta cauză. Prin urmare, Curtea nu reține incidența articolelor 16 și 20 din Constituție în prezentul caz.

26. Cu privire la incidența articolului 26 din Constituție, Curtea notează că autoarea sesizării s-a limitat la simpla afirmație că avocații nu dispun de suficiente mijloace legale pentru a acționa în interesele acestor persoane, fără să aducă vreun argument care ar demonstra contrarietatea normelor contestate cu norma constituțională invocată. Din aceste considerente, Curtea reiterează că dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, s-ar substitui autorilor lor în invocarea argumentelor de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 195 din 21 decembrie 2023, § 26).

27. Prin urmare, pe baza celor expuse supra, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 1 alineatele (1), (2) și (4) din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, ridicată de dna avocat Iuliana Pascal, în interesele dlui Gheorghe Bargan, în dosarul nr. 21ji-27/2023, pendinte la Judecătoria Căușeni, sediul Ștefan Vodă.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 4 iunie 2024

DCC nr. 57

Dosarul nr. 53g/2024